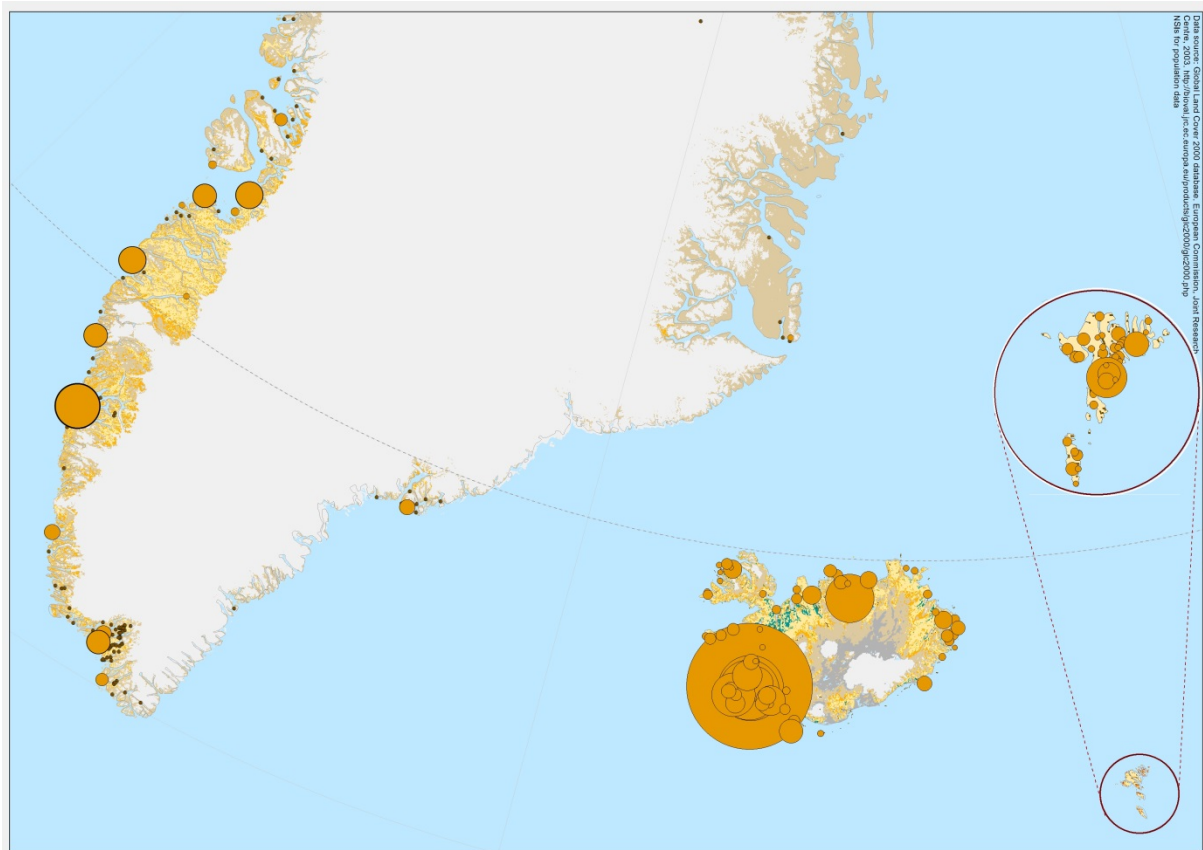

Foresight Workshop v. Vestnordisk Råd

Indekskort: Befolkningsdistribution blandt de Vestnordiske lande

Introduktion

Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe for bæredygtig regional udvikling i Arktis arbejder i en tre-trins proces med at kortlægge fremtidsstrategier i alle de arktiske regioner i Norden. I første fase er fokus på borgernes visioner for lokalsamfundet (visionsfasen), i anden fase bliver disse visioner løftet op og bearbejdet yderligere af repræsentanter fra den kommunale og nationale administration samt repræsentanter fra interesseorganisationer (realismefasen). I tredje fase bliver resultaterne løftet op og behandlet i et transnationalt perspektiv (virkelighedsfasen).

Dette er et referat fra foresight-workshoppen med Vestnordisk Råd d. 29. januar 2016 i Grindavik (virkelighedsfasen). De tematiske diskussioner blandt Vestnordisk Råds medlemmer havde fokus på hvordan det transnationale samarbejde mellem de tre lande kan styrkes. Som en del af workshoppen blev der også produceret tre kort der viser demografiske trends, ressource og energiudnyttelse, samt arbejdsmarkedet i de vestnordiske lande. De tre kort er vedlagt som bilag.

Infrastruktur

Fast rutefly og skibsruter mellem de tre lande – bedre og billigere forbindelser

f.eks. Reykjavik, Tórshavn, Nuuk og Narsassuaq. Det ville forbedre forbindelsen hvis der blev etableret fly og skibsruter mellem de tre lande. Det bør undersøges om der er økonomisk grundlag for det f.eks. ift. Atlantic airways. På nuværende tidspunkt er der flyforbindelse mellem Island og Ilullissat, Kangerlussuaq, Narsassuaq (op til 14 forbindelser til Ilullissat i sommerperioderne). Hvis flytrafikken blev forstærket mellem de tre lande vil det give bedre mulighed for at designe attraktive turispakker, der inkluderer alle tre lande.

Selvstyret i Grønland er i gang med at undersøge mulighederne for at anlægge en lufthavn i Tasiilaq i Østgrønland. I dag kan man flyve til Kulusuk og derfra videre med helikopter til Tasiilaq, hvilket bliver meget omkostningsfuldt. Derfor ville en direkte forbindelse gøre det mere attraktivt for turister at rejse til Østgrønland i forbindelse med et ophold i Island.

Betydningen af en frihandelsaftale for etablering af en udvidet infrastruktur

Regeringerne i de vestnordiske lande er i gang med at undersøge hvilke omkostninger en frihandelsaftale kan medføre. Ved etablering af en frihandelsaftale vil det være nødvendigt med en bedre udbygget infrastruktur, der også inkluderer fragtskibe. For øjeblikket arbejder logistikselskaberne Eimskip Logistics og Samskip på at få en samarbejdsaftale med Royal Arctic Line. Grønland importerer stort set alle varer fra Ålborg – imidlertid kunne det være en

mulighed at få flere varer via Island, der får også får varer fra Rotterdam og andre steder i Europa. Siden 2006 har Island og Færøerne haft en frihandelsaftale i forhold til varer, tjenester og investeringer samt fri bevægelighed for personer mellem landene. Dog er der fortsat grænsehindre, der bl.a. besværliggør import af fårekød fra Island til Færøerne. Grønland har tidligere tøvet med at indgå i en sådan aftale, fordi de ikke mener at have nogen varegrupper som Island og Færøerne ikke har i forvejen. På embedsmandsniveau er der i øjeblikket en undersøgelse i gang der skal kortlægge barrierer og potentielle gevinster af en frihandelsaftale for alle tre lande.

Telekommunikation – potentiale for vidensdeling og samarbejde

På nuværende tidspunkt er der ikke noget samarbejde ift. telesektoren blandt de Vestnordiske lande. I Grønland er der det offentligt ejede selskab Tele-Greenland, på Færøerne er det Føroya Tele, der er opdelt i flere datterselskaber (internet; telekommunikation og kundeservice; internationale marked) og på Island er telesektoren privatiseret med mange forskellige udbydere. I Vestnordisk Råd er der enighed om at vidensdeling i forhold til at sikre en billig og tilgængelig internetforbindelse til alle områder i de tre lande er vigtigt. Det færøske teleselskab knyttede i 2007 et undersøisk internetkabel til Orkney og Shetlands øerne i Skotland, hvilket er før de britiske teleselskaber var i stand til at bidrage med en kabelløsning. Den grønlandske forbindelse er søkabelen til Newfoundland, mens Island har to forbindelser, den ene via Farice til Skotland og den anden til Danmark. I Island har man forberedt yderligere koblinger med kontrakt til Emerald networks om Emerald express en søkabel, der kobles fra USA og hvor Thule investment vil arbejde på finansieringen. Som fremtidsperspektiv ville det være spændende at koble den bandbredde også ved Grønland og Færøerne, men idet finansieringen står i det uvisse er det umuligt at sige om det er realiserbart.

Hurtigere og billigere Internet - bedre muligheder for telemedicin

Særligt for perifere og tyndt befolkede områder kan der være langt til den nærmeste læge og sygehus. Forbedret adgang til Internet i disse områder vil gøre at befolkningen kan få mere vejledning via nettet.

Samarbejde om tilpasning af infrastruktur, havneanlæg og boliger ift. klimaforandringer

På grund af klimaforandringer er der ændringer i permafrosten hvilket medfører et behov for tilpasning af både eksisterende og nye byggerier . På samme måde er klimaforandringer en udfordring for havneanlæg. Dette blev diskuteret som et område, der kunne være relevant at etablere et samarbejde indenfor i de Vestnordiske lande.

Elkabel mellem Island, Færøerne og Grønland

I dag har de vestnordiske lande isolerede el-net. Der har været diskussioner om hvorvidt elkabler kunne udbygges fra Island til Færøerne og Grønland, så overskudsenergi kan overføres mellem landene. Desuden diskuteres nu muligheder for at etablere et elkabel

mellem Island og Storbritanien og resten af Europa. På grund af Islands specielle natur er der et overskud af grøn energi (geotermisk og vandkraft), som flere Europæiske lande har vist interesse for at importere. Som forhandlingerne ser ud nu kræver det imidlertid nye vandkraftværker i højlandet i Island og elkablet skal være mindst 1000km og vil tidligst være klar i 2024.

Fælles adgang til vestnordisk TV

Der blev talt om net-kanalen N4 i Island, som sender indslag fra lokalsamfundene. Muligheden for at kunne sende sådanne udsendelser fra hvert af de tre lande med skift mellem landene hver uge blev diskuteret. Det vil give øget kulturforståelse, samt muligheder for vidensdeling om hvordan man håndterer nogle af de udfordringer som de vestnordiske lande står over for.

Synlighed på internationale kort

Færøerne er for lille en ø-gruppe til at fremgå på internationale kort. Det kan medføre at Færøerne udgår i andre landes overvejelser ift. at have 'stop-overs'. Beliggenheden i Atlanterhavet betyder at Færøerne kunne blive en 'stop-over' på samme måde som Island. Det kunne også være relevant ift. fragtruter m.v. – men når færøerne ikke fremgår på internationale kort så udgår de også i blandt andet global ruteplanlægning.

Erhvervsudvikling

Fiskeri og nye erhvervsaktiviteter

Mulige samarbejdsområder inden for fiskeri blev diskuteret. Herunder:

- Fiskeriteknologi
- Forvaltning af ressourcer/bestanden
- Havforskning (bl.a. om klimaforandringer)
- Forædling

På Island har de succes med at anvende 100 pct. af fisken, hvorimod mange fiskefabrikker i Grønland og på Færøerne smider knap halvdelen ud. Der er et stort potentiale omkring forædling i forhold til nye erhvervs muligheder. Landene har lignende problemstillinger i forhold til fiskeopdræt og man ville kunne drage nytte af vidensdeling på området. F.eks. er der stort potentiale for at udvikle laksefarme på Island, hvilket allerede er udbredt på Færøerne. På Grønland har man tidligere forsøgt sig med muslingeopdræt, men det blev ikke økonomisk bæredygtigt. I forhold til fangererhvervet er sæler vigtige i bygderne på Grønland, mens sælen på Færøerne i højere grad udgør et problem i forhold til lakseopdræt.

Fiskerierhvervet skal være let tilgængeligt for unge

Det er et problem at for få unge i dag vælger fiskerierhvervet. På Færøerne og Grønland, der følger Danmarks reguleringer på området, er det nu lovpligtigt at have taget et tre ugers kursus for at få et sikkerhedsbevis, før man kan mønstre om bord på et skib. Kurset betales med egne midler. Det kan skabe en barriere for unge, som gerne vil afprøve erhvervet. Det blev foreslået at kurset skal være gratis. På Island er der oprettet en skole i Grindavik der servicerer en stor del af landet, og så er der oftest oplæringsprocedurer om bord på fiske trawlerne.

Landbrug og kødproduktion

Der er mulighed for i højere grad at være selvforsynende. Nogle af de barrierer der er i forhold til dette i Grønland er at der mangler fragtskibe der løbende kan transportere friske grøntsager og varer fra de regioner de produceres til byer og bygder andre steder i landet.

Turisme

Hesteturisme blev fremført som en mulighed man kunne udnytte bedre. De islandske heste er internationalt kendte. Man kunne importere flere heste til Grønland og også der arbejde med hesteturisme. I denne sammenhæng blev der snakket om tendensen med at kombinere rejser til Island og Grønland. På Færøerne er der også fortsat potentiale inden for området, hvor man også har fokus på at bevare den færøske hest.

Øget fokus på mulighederne for kulturturisme i de vestnordiske lande blev også fremført som et forslag.

Fælles vestnordisk branding af traditionelt håndværk

Det blev diskuteret at en fælles vestnordisk branding af traditionelt håndværk vil kunne få produktionsværdien til at stige, da det ville være et kvalitetsstempel (som vil blive associeret med nordisk design).

Arbejdsmarkedsinitiativer målrettet kvinder

Mangel på kvinder er en fælles problemstilling for de vestnordiske lande og det blev foreslået, at man bør have en øget vidensdeling om hvordan man gør arbejdsmarkedet mere attraktivt for kvinder.

Regionalinstituttet på Island er i gang med et projekt, hvor de har øremærket midler til kvindelige entreprenører der ønsker at starte typer af virksomheder, hvor banker normalt ikke ville give lån. Om nogle år vil de se resultaterne og hvordan det er gået for kvinderne, som har fået lån til opstart. På gymnasiet i Sydgrønland, i Qaqortoq, har de ansat 3 kvindelige BA-uddannede. For at de kan få en kandidatuddannelse uden at behøve at flytte så betaler gymnasiet for kvindernes rejseomkostninger, når de skal følge kurser i f.eks. København.

Et forslag der også blev bragt i forbindelse med at tiltrække den kvindelige arbejdsstyrke er at lønne kvinderne bedre og generelt sikre at de har gode vilkår f.eks. sørge for institutionsplads til enlige kvinder vigtige såvel som ekstra støtte til kvindelige studerende med børn.

Elektroniske arbejdspladser

Elektroniske arbejdspladser der ikke er knyttet til et bestemt sted blev også fremhævet som vigtige at udvikle. Det kan enten være internetbaserede eller kundeservicebaserede og nogle virksomheder i de vestnordiske lande praktiserer det allerede (Tele Greenland), men potentialet er stort for at udvikle det mere efter at mange statslige arbejdspladser er blevet centraliseret.

Udveksling af fagligt personale

Det blev bragt op at udveksling af arbejdspladser indenfor det offentlige f.eks. for sundhedspersonale ville kunne bidrage til faglig udvikling og at skabe sociale bånd på tværs af landene. Foruden sundhedssektoren kunne det også være relevant inden for håndværksfag, elektrikere og andre erhvervsuddannelser.

Uddannelse og kompetenceudvikling

Vestnordiske/arktiske uddannelsesprogrammer

Der er allerede etableret to relevante kandidatuddannelser; West Nordic Studies og Polar Law i Akureyri. Samarbejde mellem universiteterne i de tre lande er relevant og kan udvides endnu mere i fremtiden. F.eks. kunne der være studieprojekter der fokuserer på fælles berøringsflader for en kampagne i Asien om turistoplevelser i de Vestnordiske lande.

Efterskoleophold i et andet vestnordisk land

På nuværende tidspunkt tager mange elever fra Grønland og Færøerne til Danmark på efterskoleophold. Der eksisterer et par efterskoler i Grønland og der er et projekt i gang med at planlægge en efterskole på Suderø. På Island er skolesystemet lidt anderledes og her tager det fire år at gennemføre en gymnasieuddannelse, dvs. det skulle være et af de første af disse fire at udvekslingen for et efterskoleophold er muligt for islandske studerende. Efterskoleophold i et andet land vil også bidrage til at udvikle de sociale bånd mellem beboerne i de tre lande.

Anerkende uddannelser og praktikpladser på tværs af landene

Der har været tilfælde hvor uddannelser ikke anerkendes på tværs af landene. Det blev diskuteret, at det skal være lettere at få en praktikplads i et andet vestnordisk land. I dag er det særligt i Grønland svært at få en praktikplads.

Få flere drenge til at tage en uddannelse

Problemet at færre drenge end piger vælger at tage både erhvervs- og universitetsuddannelse skal adresseres. En fremgangsmåde der blev foreslået er at lade de tekniske fag fylde mere i folkeskolen, hvilket kan bidrage til at vække interessen for erhvervsuddannelser for både drenge og piger.

Mangel på studieboliger i Nuuk, Torshavn og Akureyri

Etablering af udvekslingsprogrammer blandt de Vestnordiske lande er afhængige af at de studerende kan få adgang til studieboliger. På nuværende tidspunkt er dette en barriere på grund af manglen på studiebolig i Nuuk, Tórshavn og Akureyri. Derfor behøver der en indsats for at det for studerende på udvekslingsprogrammer har lettere ved at få en studiebolig i de tre byer.

Samarbejde om fjernundervisning for ordblinde børn

Alle de tre lande har en lille gruppe af børn og unge som er ordblinde (dyslexic) og derfor kunne et samarbejde omkring opgradering af lærere til at kunne støtte op om denne gruppe være gavnligt. Dette kunne også ses som et forum hvor der kunne være generel faglig udveksling i pædagog og undervisningsarbejde.

Mere fokus på Vestnorden i folkeskolen og gymnasiet

I dag er det ikke en del af pensum at lære om de andre vestnordiske lande. Det blev foreslået at elever bør lære mere om historien, sproget og kulturen i de andre vestnordiske lande. Dette bl.a. med henblik på at Vestnorden har en stærkere stemme (fx i forhold til Danmark), når man står sammen.

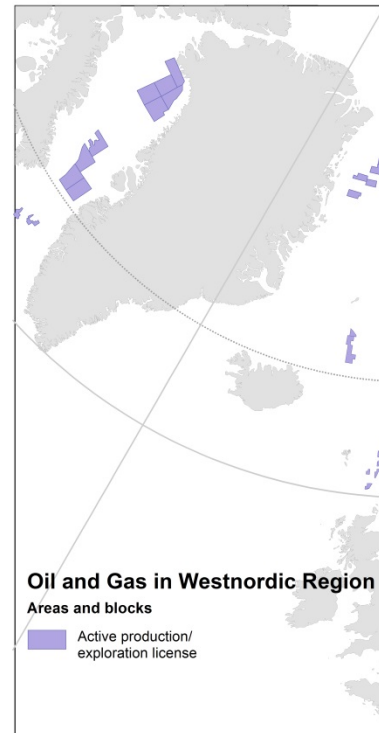
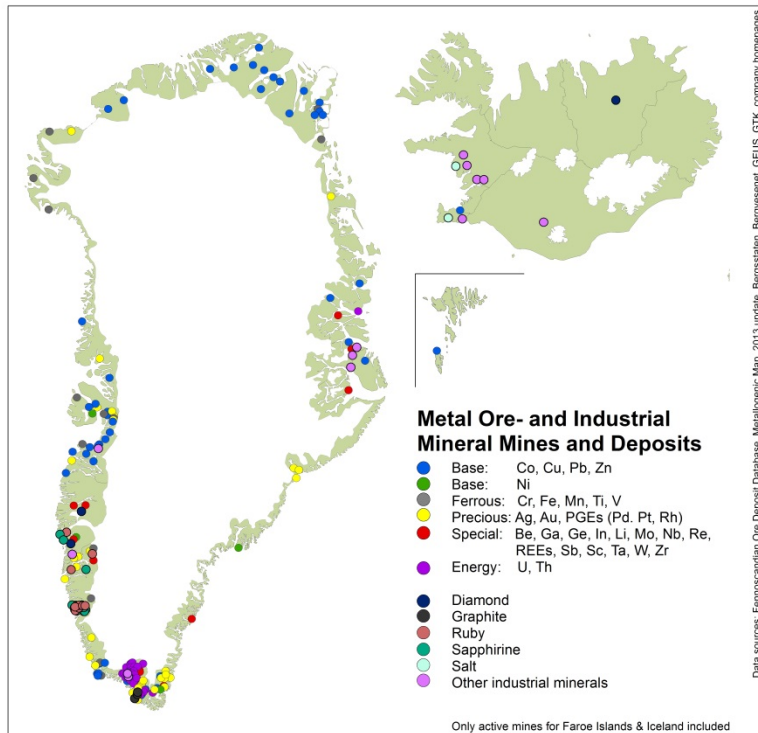
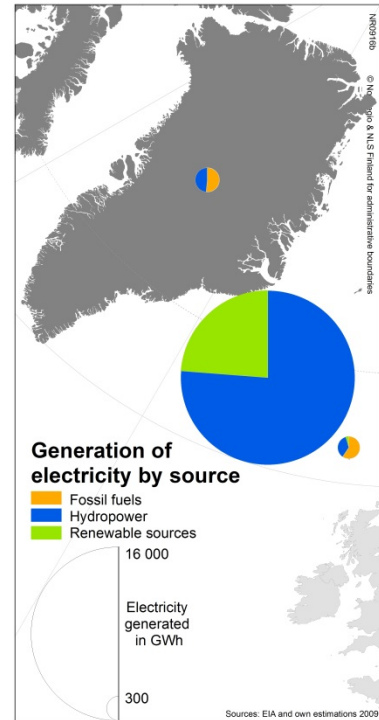
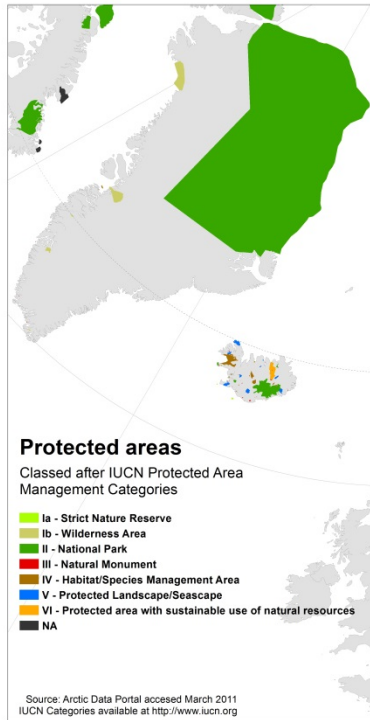
Vestnordiske dage – særligt for unge

Vestnordiske dage kunne være et kulturarrangement der afholdes hvert andet år. Der skal være aktiviteter inden for idræt, kunst, kreative aktiviteter, musik og dans.

Opgradere erhvervsuddannelser til en Bachelor grad

I alle de vestnordiske lande mangler der håndværkere, elektrikere og andet uddannet erhvervsfagligt personale. Ungdommen har ikke den samme interesse for disse uddannelser og derfor er der behov for initiativer, som f.eks. at opgradere status for uddannelser til en BA, der kan betyde at det virker mere attraktivt for de unge at vælge denne uddannelsesvej.

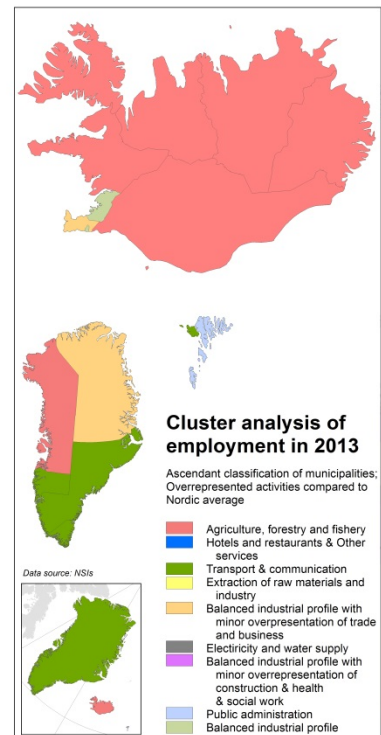
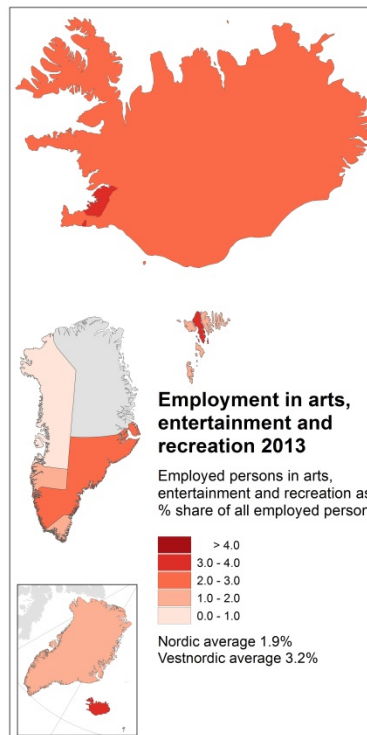
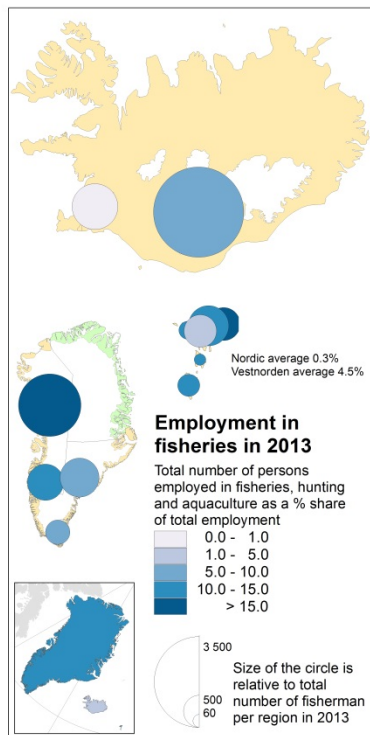
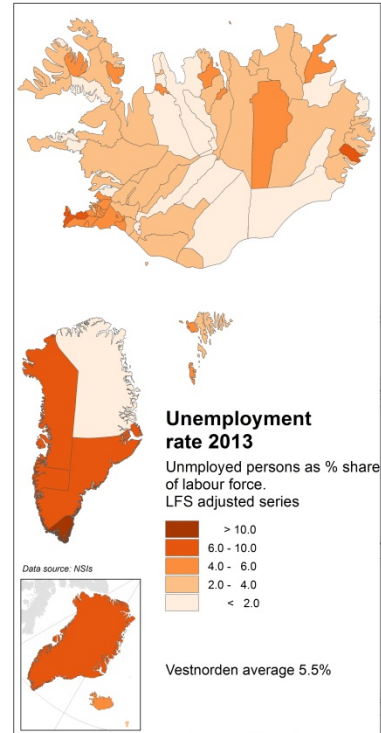
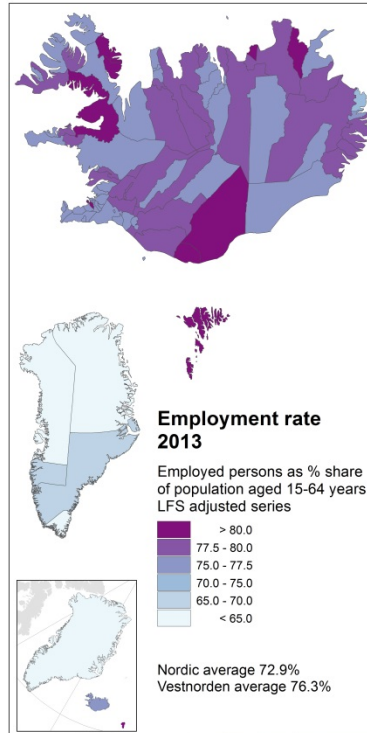
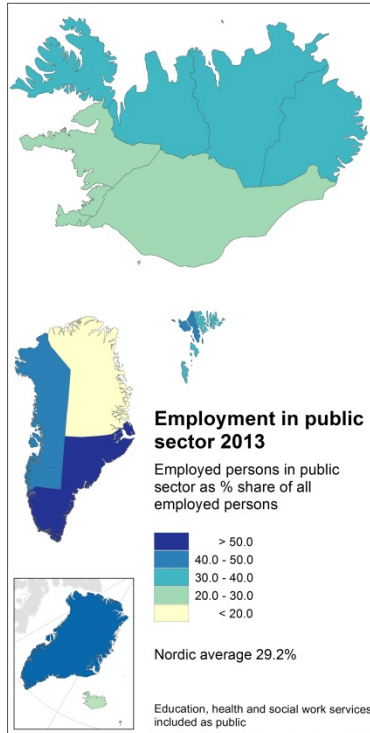
Landuse and resources

Employment and labour market

NR0917b

Data source: NSIs. Analysis and design: Achimena Rold, 2016

Population change and gender

